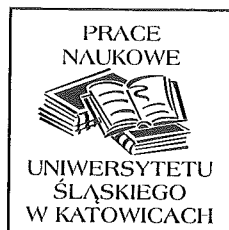

**Wieki
stare i nowe**

Tom 5

NR 2483

WIEKI

STARTE

i

NOWE

Tom 5

pod redakcją
IDZIEGO PANICA I MARII W. WANATOWICZ

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego Katowice 2007

Redaktor serii: Historia
Sylwester Fertacz

Recenzenci
Tomasz Fałęcki
Joanna Rostropowicz

Treść

Słowo wstępne (<i>Idzi Panic, Maria Wanda Wanatowicz</i>)	7
Norbert Rogosz: Charakter przemian politycznych w Republice Rzymskiej w latach 60–59 przed narodzeniem Chrystusa	9
Przemysław Dyrłaga: <i>Nero redivivus? A propos</i> wystąpień Pseudo-Neronów i kwestii zagrożenia partyjskiego w czasach Flawiuszów	39
Agata A. Kluczek: <i>Ferarum diversarum manu sua occidit</i> . Znaczenie motywu polowania w wyobrażeniach monet cesarskich (II–III wiek n.e.)	58
Idzi Panic: <i>Duces opolienses domini in Ratibor</i> . Jeszcze w sprawie tytułatury księcia Przemysława raciborskiego oraz czasu powstania księstw raciborskiego i cieszyńskiego	82
Dariusz Rolnik: Obraz Anglii i Anglików w czasach stanisławowskich 1764–1795 w polskiej literaturze pamiętnikarskiej	95
Jacek Kaniewski: Udział artylerii w ceremoniach i uroczystościach dawnej Rzeczypospolitej	110
Zuzanna Karwot: Z badań nad dziejami dekanatu wodzisławskiego w czasach habsburskich. Od końca XVI wieku do I połowy XVIII wieku	149
Petr Popelka: Hospodářská krize a rakousko-uherské železniční společnosti ve světle burzovních výsledků z let 1870–1885	164
Miłosz Skrzypek: Organizacja i podstawy prawne funkcjonowania polskiego szkolnictwa na Śląsku Cieszyńskim w latach 1920–1922	187

Anna Glimos-Nadgórska: Niemieckie dziedzictwo kulturowe a elementy prawa niemieckiego obowiązujące w szkolnictwie powszechnym międzywojennego województwa śląskiego.	204
Roman Stelmach: Zawartość dawnego inwentarza dokumentów księstw i majątków górnośląskich w zasobie byłego Archiwum Państwowego (Staats Archiv) we Wrocławiu (Rep. 6).	216

Słowo wstępne

Oddając do rąk Czytelnika kolejny, piąty tom wielotomowego wydawnictwa Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zatytułowany *Wieki stare i nowe*, prezentujemy jego treść, zwracając uwagę na wartości poznawcze tekstów. Całość składa się z 11 artykułów, które tradycyjnie pogrupowane zostały według układu chronologicznego: starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne i XX wiek.

Czasom starożytnego Rzymu i jego kontaktom z sąsiadami poświęcone są trzy teksty. Pierwszy, autorstwa Norberta Rogosza, analizuje charakter przemian politycznych w Republice Rzymskiej w latach 60–59 p.n.e., tj. w czasie rządów tzw. I triumwiratu. Wówczas to twórcy porozumienia (Cezar, Pompejusz i Krassus) odsunęli od władzy swych przeciwników politycznych, wprowadzając w państwie wiele zmian. Autor rozważa, czy i w jakim stopniu ich działania miały cechy charakterystyczne dla przewrotów i zamachów. Kolejny artykuł, Przemysława Dyrłagi, przedstawia mało dotychczas zbadane aspekty stosunków rzymsko-partyjskich w czasach Flawiuszy. Autor stara się odpowiedzieć na pytanie, czy obawy mieszkańców imperium rzymskiego odczuwających zagrożenie ze strony imperium Party w tym czasie były uzasadnione. W tym celu analizuje potencjał militarny Party (po śmierci Wolgeza I, za rządów Arsacydów) i jej pozycję w ówczesnym świecie. Dochodzi do wniosku, że groźby Partów były tylko elementem gry politycznej, rodzajem nacisku dyplomatycznego. Trzecia pozycja w tej grupie artykułów to tekst Agaty A. Kluczek, która omawia znaczenie motywu polowania zamieszczanego na monetach cesarskich w II–III wieku n.e. Wizerunek polującego konno cesarza w ówczesnym mennictwie należał do motywu ideologii imperialnej, kreującej obraz władcy walecznego i zwycięskiego, łączonego z tematem legendy monetarnej virtus Augusti (bogini Virtus towarzyszyła łowom).

O okresie średniowiecza traktuje tylko jeden artykuł, napisany przez Idziego Pánica. Podejmuje on kontrowersyjny wciąż problem tytułatury księcia Przemysława raciborskiego oraz czasu powstania oddzielnych księstw: raciborskiego i cieszyńskiego (w końcu XIII wieku). Jak wiemy, wyłoniły się one z wielkiego księstwa opolskiego, trwa jednak spór o dokładny czas i okoliczności tego podziału.

Bardziej bogato, bo w 4 tekstach, reprezentowane są wieki nowożytnie. Ten blok otwiera artykuł Dariusza Rolnika, który prezentuje obraz Anglii i Anglików kreowany przez polską literaturę pamiętnikarską czasów stanisławowskich (1764–1795). Nasuwa ona wniosek, że zainteresowanie stosunkami w Anglii było początkowo małe, wzrosło dopiero w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XVIII wieku, kiedy to polskie elity szukały w Europie wzorców dla reform w państwie polskim, idących w kierunku ograniczenia anarchii. Przedzobiorową Rzeczpospolitą zajmuje się także Jacek Kaniewski. Jego tekst omawia wykorzystywanie w Polsce w wiekach XVI–XVIII w trakcie ceremonii świeckich (państwowych i prywatnych) oraz kościelnych artylerii. Zwyczaj ten był bardzo rozpowszechniony, służył uświetnianiu uroczystości. Dwa kolejne teksty dotyczą monarchii Habsburgów. Zuzanna Karwoł przedstawia wyniki swych badań nad dziejami dekanatu wodzisławskiego od końca XVI do pierwszej połowy XVIII wieku. Pokazuje proces wyodrębniania się dekanatu wodzisławskiego z dekanatu żorskiego. Ten pierwszy bowiem, położony na pograniczu etnicznym polsko-czesko-niemieckim, spełniał nie tylko funkcje religijne. Z kolei Petr Popelka analizuje wpływ kryzysu gospodarczego lat 1870–1885 w monarchii austro-węgierskiej na funkcjonowanie spółek kolejowych, opierając się na notowaniach giełdowych. Autor przytacza przyczyny i przebieg kryzysu oraz rolę państwowego i prywatnego sektora kolejowego w omawianym okresie.

Wieku XX dotyczą dwa teksty. Oba poruszają temat szkolnictwa na obszarze polskiego Śląska w latach II Rzeczypospolitej. Miłosz Skrzypek omawia organizację i podstawy prawne funkcjonowania polskiego szkolnictwa na Śląsku Cieszyńskim w latach 1920–1922. W tym czasie ten teren należał już do Polski, ale nie był jeszcze częścią województwa śląskiego, utworzonego dopiero w połowie 1922 roku. Postępowała wówczas szybko unifikacja Śląska Cieszyńskiego z II Rzeczpospolitą. Miało to wielorakie konsekwencje dla późniejszego procesu zrastania się obu części województwa oraz integracji polskiego Śląska z pozostałym obszarem Polski. Z kolei Anna Glimos-Nadgórska zajmuje się częścią górnos Śląską województwa śląskiego w latach 1922–1939, pokazując jaki wpływ na utrzymywanie się niemieckiego dziedzictwa kulturowego na tym terenie miała konwencja genewska (1922–1937), która w zakresie szkolnictwa pozostawiała wiele przedwojennych ustaw niemieckich.

Tom zamyka tekst autorstwa Romana Stelmacha, prezentującego zawartość dawnego inwentarza dokumentów księstw i majątków górnos Śląskich, znajdującego się w zasobach byłego Archiwum Państwowego (Staats Archiv) we Wrocławiu. Ma on duże znaczenie dla badaczy dziejów Śląska, wskazuje na różnorodny materiał źródłowy, często dotychczas niewykorzystywany. Inwentarz obejmuje źródła, które powstały w wiekach XIV–XVIII.

Idzi PANIC
MARIA WANDA WANATOWICZ

Redaktor
Barbara Todos-Burny

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Mirosława Żłobińska

Copyright © 2007 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1629-1

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 250 + 50 egz. Ark. druk. 14,75. Ark. wyd.
21,0. Przekazano do łamania w marcu 2007 r. Podpisano do
druku we wrześniu 2007 r. Papier offset. kl. III, 80 g

Cena 32 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

